

ประวัติความเป็นมาของสุทธิกรรมชาดกที่พบในภาคใต้

ชาดก คือพระจริยาวัตรของพระโพธิสัตว์ซึ่งมีบทบาทเป็นตัวละครสำคัญของเรื่อง หรือ บางครั้งจะมีฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์¹ ชาดก เป็นส่วนหนึ่งของพุทธกนิภายในพระสุตตันตปิฎก พระพุทธเจ้าทรงใช้ชาดกเป็นเครื่องมือสั่งสอนพุทธบริษัทด้วยพระประสงค์จะให้เข้าใจคำสอนในกายและแจ่มชัด

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับชาดกไว้ในพระราชนิพนธ์คำนำหนังสือนิบาตชาดกภาคต้นว่า

เรื่องนิบาตชาดกนั้นคงเป็นนิทานที่เล่ากันเป็นพื้นเมืองมีมาก่อนพุทธกาลช้านาน เมื่อพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเวไนยสัตว์ ทรงยกเอาเรื่องนิทานมาแสดงเป็นอุปมาในพระธรรมเทศนาเนื่องๆ ก็ธรรมดาในเรื่องนิทานย่อมต้องมีตัวดีและตัวชั่ว ตัวจะเป็นคนก็ตามจะเป็นสัตว์แต่ก็ดำเนินตาม ย่อมเรียกว่า "มหาสัตว์" มาเกิดสมมุติขึ้นต่อภายหลังพระพุทธกาลว่า มหาสัตว์ในชาดกนั้น คือพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ ครั้นเมื่อมาตบแต่งรูปทรงพระไตรปิฎกกันในชั้นหลังๆ ผู้แต่งประสงค์จะปลูกศรัทธาให้มั่นคงในความเชื่อถือของตน จึงแต่งประชุมชาดกประหนึ่งว่า พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้ชัดเจนว่ามหาสัตว์นั้นๆ ไก่มาเกิดเป็นพระพุทธรูปและบุคคลหรือสัตว์อื่นนั้นมาเป็นผู้ในผู้ในปัจจุบัณฑิ รูปเรื่องชาดกจึงเป็นเช่นปรากฏอยู่ในหนังสือนิบาตชาดก²

สุทธิกรรมชาดกเป็นเรื่องราวการกระทำความดีของพระมหาสัตว์หรือพระโพธิสัตว์ในวรรณกรรมเรื่องนี้พระโพธิสัตว์มีพระนามว่า สุทธิกรรม ซึ่งมีความหมายว่า ผู้มีการกระทำอันดีงาม ผู้แต่งเจตนาตั้งชื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังได้สัมพันธ์กับความดีงามตั้งแต่ชื่อเรื่อง ทั้งนี้คงด้วยความมุ่งมั่นจะให้ผู้อ่านผู้ฟังได้ปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงามอย่างพระโพธิสัตว์ในเรื่อง

¹นิยะคา สาริกฤติ. "บัญญัติสาชดก: ประวัติความเป็นมาและความสำคัญที่มีต่อวรรณกรรมไทย". วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2524, หน้า 1.

²กรมศิลปากร "คำอธิบายนิบาตชาดก" ใน ประชุมนิทานในประเทศไทยนี้แต่โบราณ 50 เรื่อง (พระนคร: โรงพิมพ์พิพรรณนการ, 2467), หน้าคำนำ.

สุทธิกรรมที่ค้นพบในภาคใต้

ผู้วิจัยสืบหาสุทธิกรรมชาตกในภาคใต้และค้นพบ 5 ฉบับด้วยกัน คือ ที่จังหวัดสงขลา 2 ฉบับ นครศรีธรรมราช 2 ฉบับ และพัทลุง 1 ฉบับ ขอนาสังเกตคือสุทธิกรรมชาตกแพร่กระจายในบริเวณที่เคยเป็นมณฑลนครศรีธรรมราช จังหวัดทั้งสองนี้มีอาณาเขตติดต่อกัน ดังนั้นการแพร่กระจายของวรรณกรรมเรื่องนี้จากจังหวัดหนึ่งไปสู่อีกจังหวัดหนึ่งย่อมเกิดขึ้นได้ สุทธิกรรมชาตกในสามจังหวัดดังกล่าวมีลักษณะและความเป็นมาดังนี้

1. สุทธิกรรมชาตก ฉบับนางแดง จาวิสุตร จังหวัดสงขลา

ต้นฉบับเป็นสมุดข่อยกระดาษสีขาว เส้นหมึกสีดำ ชาวใต้เรียกมุขชาว ตัวอักษรที่ใช้เป็นแบบปัจจุบัน ตอนต้นเป็นบทกลอนนำ จารด้วยอักษรเอนคล้ายอักษรขอมและเนื้อเรื่องใช้อักษรไทยบรรจง อักษรวิจิ การสะกดไม่เคร่งครัดแบบชาวใต้สมัยเก่า ต้องอ่านหรือสวดสำเนียงใต้อาจจะใคร่ สทาศิขวนฟังเพราะภาษาถิ่นใต้มืออยู่มาก

1.1. ประวัติความเป็นมาและผู้แต่ง

ต้นฉบับสุทธิกรรมชาตกฉบับนี้ปัจจุบันเก็บอยู่ที่ห้องวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา เจ้าของเดิม คือ นางแดง จาวิสุตร ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลาพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. 2517 การสืบหาผู้แต่งโดยการสัมภาษณ์ไม่สามารถจะรู้ได้เพราะได้รับคำตอบว่าเป็นของเก่ามีอยู่ก่อนแล้ว จากความในเนื้อเรื่องทำให้ทราบว่าผู้แต่งแต่งโดยอาศัยต้นฉบับที่เป็นภาษาบาลี คือ

"สุที่กำชาฎก ข้าขอยยก พระบาลีลง ไว้ให้เป็นบุญ

ผู้ใดใจปลง ฐธรรมพระสงฆ์ จักสุขสวัสดิ" 1

"ทั้งนี้เป็นคำสอน สถาพรนำเอาามา

ในคัมภีร์มิตติกา สาธกมาเป็นประโยชน์" 2

1 สุทธิกรรมชาตก ฉบับ จังหวัดสงขลา (สงขลา ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2517) หน้า 13.

2 เรื่องเดียวกัน, หน้า 213.

ความก่อนหนึ่งกล่าวถึงสุทธิกรรมชาดกฉบับนี้ว่าเป็นฉบับซ่อมแปลง คือ

"ชาผู้ช่วยซ่อมแปลง เรื่องสุทธิกัมมฉัพพิศคาร
สร้างไว้สืบแทนสาร แกกฤษบุตรอันแสงผล"¹

จากร้อยกรองบทนี้แสดงว่าสุทธิกรรมชาดกคำกาพย์ ฉบับ นางแดง จาวีสูตร เป็นฉบับที่แต่งรวมฉบับเก่าที่มีอยู่ก่อนแล้วซึ่งอาจชำรุดเลอะเลือนลำบากในการอ่าน บางสิ่งบางอย่างผู้แต่งซ่อมเปลี่ยนเสียใหม่บ้าง เพิ่มเข้าไปบ้าง ดังนั้นสุทธิกรรมชาดกฉบับที่เก่ากว่าฉบับนี้จะต้องมีแน่นอน

ผู้แต่งซ่อมสุทธิกรรมชาดกฉบับนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นพระภิกษุ เพราะนอกจากจะใช้ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ใค้อย่างดีแล้ว ยังมีความขบถไว้ตอนต้นในบทไหว้ครูว่า

"อุประชาอาจารย์ สอนเรียนเขียนอ่าน คุณใครใคร่ปูน
ให้ไค้บรรพชา ศีลาทิคุณ ข้าชอกกล่าวสุนทรภาควันทา"²

ตอนสุดท้ายกล่าววว่า

"ขอตรัสแก่โพธิญาณ	เป็นประธานสัตว์ทั้งหลาย
ข้ามจากกระแสนสาย	หมายมุ่งเอาพระนฤพาน
เป็นที่เกิดบรมสุข	ปราศจากทุกข์ทุกประการ
พันโร คภัยพาล	พันตายเกิดเวียรระวัน
เมื่อข้ายังไม่สำเร็จ	แก่พระนฤพานยังพั้พันันท์
แมนคับสังขาระขันธิ	ขอเกิดพันพระเมตไตรย

.....
จบเท่านั้นและคุณจา นิพพานะปัจจะโยโหตุ
อนาคตเตกาเล"³

¹ สุทธิกรรมชาดก ฉบับนางแดง จาวีสูตร, หน้า 213 .

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 213-214.

จากที่ยกมากล่าวนี้เชื่อได้ว่า ผู้แต่งรอมสุทธิกรรมชาคกฉบับนี้เป็นพระภิกษุ
 มีการขอให้สำเร็จพระโพธิญาณ ถ้าไม่สำเร็จขอพบพระอาริยมเตไตรยพระพุทเจ้า
 องค์ต่อไป สีสลากการแต่งนี้คล้ายๆกับตอนท้ายของดิฉิตตะเลงทหาย ส่วนผู้แต่งรอมจะ
 เป็นพระภิกษุวัดใดไม่สามารถสืบได้และต้นฉบับสมุดข่อยก็มีใค้บอกไว้ ทั้งนี้คงเป็นความ
 นิยมของผู้แต่งสมัยก่อนที่แต่งโดยไม้บอกชื่อไว้ถือว่าการแต่งหนังสือเพื่อเป็นพุทธบูชา
 สำคัญที่สุด

1.2. เนื้อเรื่อง หน้าแรกเขียนด้วยอักษรขอมขึ้นต้นว่า นโม ตสฺส ภควโต
 อรโหโต สมมาสมุพุทธุสส ต่อจากนี้เป็นเนื้อความชักชวนพุทธศาสนิกชนให้ทำบุญให้ทาน
 โดยยกพระพุทเจ้าองค์เป็นแบบอย่าง ข้อความเรียบเรียงเป็นร้อยแก้ว ใช้อักษรไทยสะกด
 ตามสำเนียงฉันทะ จากนี้เป็นเรื่องสุทธิกรรมเริ่มด้วยบทไหว้ครู เทิดพระเกียรติพระ
 มหาจักรีโย มุขาทเววคาคครูอาจารย์และบิคา มารดาและมีคำที่แจงว่า สุทธิกรรมชาคก
 ฉบับนี้เป็นกรรอม เนื้อเรื่องสุทธิกรรมกล่าวถึงพระเจ้าพารานสีมีพระเจ้าพรหมทัตเป็น
 พระเจ้าแผ่นดิน ในเมืองนี้มีเศรษฐีคนหนึ่งมีบุตรชื่อสุทธิกรรม ก่อนถึงแก่กรรมเศรษฐี
 สอนบุตรไม่ให้คบคนชั่วพวค คือ หิงสามเฒ่า ชายสามโบสถ์ คิษย์ร้ายครู และพระราชา
 ไร้ความยุติธรรม สุทธิกรรมต้องการทดลองคำสอนของบิดาจึงคบหากับบุคคลดังกล่าว
 นี้ ในที่สุดก็ประจักษ์ความจริงว่าเป็นจริงดังคำบิดา สุทธิกรรมจึงเลิกเกี่ยวข้องกับคน
 ทั้งสี่พวค ด้วยผลแห่งความดีสุทธิกรรมจึงได้เป็นพระราชาครองเมืองศักดิ์ดาในที่สุด
 ภายหลังสิ้นพระชนม์ได้เกิดเป็นเทวดาในสวรรค์ชั้นดุสิต

ตอนท้ายเป็นคำอธิษฐานของผู้แต่งว่าให้สำเร็จสัมโพธิญาณ ถ้าไม่สำเร็จให้
 ได้เกิดเป็นมนุษย์ในสมัยพระศรีอาริยมเตไตรยด้วย ตอนเนื้อเรื่องการเขียนสะกด
 ตามสำเนียงฉันทะ

1.3. ลักษณะคำประพันธ์ ตอนบทนำเป็นร้อยแก้วชักชวนให้พุทธศาสนิกชน
 ทำบุญให้ทาน ตอนที่สอง เป็นร้อยกรองประเภทกาพย์ 3 ชนิด คือ กาพย์สุรางคนางค์
 28 กาพย์ฉับบึง 16 และกาพย์ยานี 11

2. สุทธิกรรมชาคก ฉบับนายช่วย สุสุวรรณ จังหวัดสงขลา

ต้นฉบับเป็นสมุดข่อยสีขาว ตัวอักษรสีดำ (ชาวไตเรียกขาน) เนื้อความ
 ตอนแรกขาดหายไป มีตั้งแต่เศษสี่ตอนลูก ถึง สุนทรียกรรมยกข้อธรรมะขึ้นเทศน์ถวายพระ
 เจ้าพรหมพิศ ตัวหนังสือเขียนด้วยอักษรไทยสมัยก่อนตามสำเนียงชาวไต ลักษณะอักษร
 เป็นแบบเดียวกันทั้งฉบับ

2.1. ประวัติความเป็นมาและผู้แต่ง

นายช่วย ชูสุวรรณ ชาวอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เป็นเจ้าของต้นฉบับ
 ปัจจุบันมอบให้เป็นสมบัติของห้องวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหา-
 วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา ไม่สามารถสืบหาต้นตอผู้แต่งได้ แต่ผู้แต่งเป็นคน
 เดียวกันกับ ฉบับนางแดง จำวิสุตกร เพราะบทประพันธ์ที่เหลือเหมือนกันทั้งฉบับ จาก
 ความเกาของกระดาษฉบับ และอักษรวิธี อาจเป็นไปได้ว่า ฉบับ นายช่วย
 ชูสุวรรณ เก่ากว่าฉบับนางแดง จำวิสุตกร ฉบับนางแดงอาจคัดลอกมาจากอีกทอดหนึ่ง
 ก็เป็นไปได้ (ดูอักษรวิธีในภาคผนวก ข. หน้า 151)

2.2. เนื้อเรื่อง ตอนต้นและตอนท้ายขาดหายไปที่เหลือเหมือนกับฉบับนางแดง
 จำวิสุตกร ส่วนที่เหลือมีตั้งแต่บิคาสอนสุนทรียกรรมถึงสุนทรียกรรมออกจากเมืองพาราณสี

2.3. ลักษณะคำประพันธ์ ใช้อรรถกรองประเภทกาพย์ 3 ชนิด ในการแต่ง
 คือ กาพย์สุรางคนางค์ 28 กาพย์ฉบับ 16 และกาพย์ยานี 11

เปรียบเทียบสุนทรียกรรมจากฉบับสงขลา 2 ฉบับ

ฉบับนางแดง จำวิสุตกร	ฉบับนายช่วย ชูสุวรรณ
อักษรพิศเจ้าของตามมา ข่า จนที่จะหา หิงในศาลาพระคาบศ เจ้า ทรพิศตามหันกำหนด ว่าผู้ทรงพรัด ลัก ทรพิศเขาซาถึงกาย ครั้นเข้าเข้ามาใกล้ กลาย แขนเดินชยาย แยกขาแรกซุดลง ไป ทั้งหลายว่าอ้ายจื่อโร พระขรรค์ใน	ลักุทรพิศเจ้าของตามมา ข่า จนทิจหา หิงไวยิตถุรคาบศ เจ้า ทรพิศตามหันกำหนด ว่าผู้ทรงพรัด ข่า ลักุทรพิศ จับเสียบถึงกาย วันนีเข้าเดิน ยากใกล้ แขนเดินสูบไว ค้อยแยกแซก ข่าลงไป ทั้งหลายว่าอ้ายจื่อโรย แขนเดิน

ฉบับนางแดง จาวีสูทร	ฉบับนายชวย รุสุวรรณ
<p>ดูไปชอบที่นักหนา ภาชีถึงแกมรณา ไม่มีโทษา เหมือนเองแกล้งชาคาบศ ควัยกรรมทำให้ปรากฏ พระผู้ทรงพรัด เขอม้วยไม่มีโทษา (ต้นฉบับสมุดข่อย)</p>	<p>ดูไปย หนาใจมึงแล้วแลหนา ภาชีถึง แกมรณา ไม่มีโทษา เหมือนเองแกล้ง ชาคาบศ หนาเจรรจาปรากฏ ผู้ทรงพรัด นิตายใหม่มีโทษา (ต้นฉบับสมุดข่อย)</p>

บทประพันธ์ที่ยกมาเปรียบเทียบไว้นี้ชี้ให้เห็นว่า สุนทรภู่ธรรมดาคนธรรมดา
ฉบับนางแดง จาวีสูทร กับ ฉบับ นายชวย รุสุวรรณ เป็นสำนวนเดียวกัน ฉบับ
นายชวย รุสุวรรณ เก่งกว่าพิจารณาได้จาก การสะกิดคำ การใช้คำ ฉบับนาง-
แดง จาวีสูทร เขียนด้วยอักษรวิธีปัจจุบันใกล้เคียงกับภาษาไทยภาคกลาง ส่วนฉบับ
นายชวย รุสุวรรณ เขียนด้วยอักษรวิธีเก่าตามสำเนียงภาษาไทยภาคใต้เป็นส่วนมาก

3. สุนทรภู่ธรรมดา ฉบับจังหวัดพัทลุง

สุนทรภู่ธรรมดาฉบับพัทลุงมีการพิมพ์มาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 พิมพ์เป็นที่
ระดึกในนางศพ นายหลอ สิริธร ดังกานำในการพิมพ์ครั้งที่ 2 ของพระเทพสารสุธี
(ปัจจุบันสมณศักดิ์เป็นพระธรรมเมธาจารย์ อายุ 80 ปี) ซึ่งพิมพ์ใน พ.ศ. 2506 ว่า
หนังสือนี้ได้พิมพ์ครั้งหนึ่งแล้ว โดยการจัดของคุณดัด พรหมมานพ อธิบดีผู้แทน
ราษฎรจังหวัดพัทลุง... แต่การพิมพ์ครั้งนั้นถูกระงับ คุณดัดก็ไปล่อยไปมิได้แก้ไขให้
เรียบร้อย มีการบอกพู่ร้องในการตรวจฉบับอยู่ ในการพิมพ์ครั้งนั้นได้ต้นฉบับพิมพ์
คือที่ข้าพเจ้าพิมพ์เก็บไว้ ข้าพเจ้าจึงต้องมีส่วนรับผิดชอบช่วยปรับปรุงเสียให้เรียบร้อย¹
การพิมพ์ครั้งที่ 2 จัดพิมพ์โดยพระเทพสารสุธี เจ้าอาวาสวัดภูผาภิมุข อำเภอ

¹ สุนทรภู่ธรรมดา พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพพระธรรมจักรการามมุนี
(พระนคร: ธนการพิมพ์, 2506), หน้า กำนำ.

เมือง จังหวัดพัทลุง เพื่อเป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพพระธรรมจักรการาม-
บุญ (เปลี่ยน ปริตุตาสโย) ที่ชายของท่าน

3.1. ประวัติความเป็นมาและผู้แต่ง

ผู้วิจัยคือ ตนฉบับ พ.ศ. 2506 ซึ่งพระธรรมเมธาจารย์ จักรพิมพ์ในหอสมุดประจำ
บ้านของนายเทพ บุญยประสาท อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนพัทลุง (ปัจจุบันอายุ 71 ปี)
ท่านกล่าวถึงเรื่องสุทธิกรรมชาคกว่า "วรรณกรรมเรื่องนี้เก่ามากแล้ว คงแต่งประมาณสมัย
กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น" ¹

พระธรรมเมธาจารย์ กล่าวถึงความเป็นมาของ ตนฉบับ ก่อนการจัดพิมพ์ครั้งแรกว่า
ในเมื่อข้าพเจ้ายังอยู่รับการศึกษาในสำนักเรียน วัดราชาธิวาส กรุงเทพฯ ท่านเจ้า
คุณพระธรรมวโรคม (เซ่ง) เจ้าอาวาสวัดนั้น... ท่านมีชาติภูมิอยู่ในจังหวัดพัทลุง คงเคย
ได้พบเห็นอ่านหนังสือเล่มนั้นมาในสมัยหนึ่ง เมื่อท่านได้เป็นเจ้าอาวาสวัดราชาธิวาส เป็นเจ้า
คณะรองหนโตแล้ว ได้เคยพูดถึงหนังสือเล่มนั้นบ่อยๆ เป็นหนังสือที่แต่งดี จนถึงสืบหาฉบับที่
จะพิมพ์ขึ้นครั้งหนึ่ง ก็หาฉบับที่ถูกต้องครบครันไม่ใคร่จนตลอดอายุขัยของท่าน ครั้นเมื่อ
ข้าพเจ้าถูกส่งให้ออกมาช่วยการพระศาสนาในจังหวัดนี้ เมื่อต้นปี พ.ศ. 2472 จึงได้ลงมือ
สืบสวนหาฉบับหนังสือนี้ เพื่อจะได้อ่านเห็นด้วยตนเองและสนองตามความประสงค์ของท่าน
เจ้าคุณอาจารย์ ย้ายอีกสถานหนึ่ง ทั้งสองนี้เป็นสาเหตุให้ข้าพเจ้ารวบรวมหนังสือนี้พิมพ์
คิดเก็บ ตนฉบับ ไว้ ²

ปัจจุบันพระธรรมเมธาจารย์ เจ้าอาวาสวัดภูผาภิมุข อำเภอเมือง จังหวัด
พัทลุง มีอายุถึง 80 ปี ท่านเขียนไว้ว่า พระธรรมวโรคม (เซ่ง) พระอาจารย์ของท่าน
ปรารภถึงเรื่องสุทธิกรรมชาคและอยากให้รวบรวมเป็นเล่มที่สมบูรณ์ แสดงว่าสมัยที่พระ-
ธรรมวโรคมยังหนุ่มอยู่เรื่องสุทธิกรรมมีอยู่แล้ว พระธรรมเมธาจารย์ กล่าวว่าการสืบหา
ตนฉบับ กว่าจะได้ครบถ้วนก็เต็มไปด้วยความลำบากเพราะหาฉบับสมบูรณ์ได้ยาก จึงต้อง

¹สัมภาษณ์ เทพ บุญยประสาท, อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนพัทลุง, 9 กุมภาพันธ์
2525.

²สุทธิกรรม พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพพระธรรมจักรการามบุญ
(พระนคร : ธนการพิมพ์, 2506), หน้า คำนำ.

เสาะหาอยู่หลายปี ก็ปะติดปะต่อจนครบ ในฉบับที่ท่านยึดเป็นหลักนั้น คำนหลังสมุคช้อย เขียนไว้ว่า เขียนแต่ พ.ศ.2406 ท่านให้ความเห็นว่าสมุคช้อยฉบับนี้เป็นฉบับเขียนรุ่นแรกๆ ตัวหนังสืองามพอใช้ เป็นสมบัติของวัดประจิมพิศาราม(เจ็นตง) จากหลักฐานดังกล่าวแสดงว่า สุทธิกรรมชาดกคำกาพย์ แต่งมาเป็นเวลา 119 ปีแล้ว อยู่ในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

พระธรรมเมฆาจารย์กล่าวถึงสุทธิกรรมว่าเป็นวรรณกรรมที่ทำให้เกิดความซาบซึ้ง มีทั้งความรู้ คติธรรม บริบูรณ์ด้วยลักษณะวรรณคดี เป็นสำนวนของกวีชาวใต้ เพราะมีคำในภาษาถิ่นใต้ปรากฏอยู่มาก เช่น สันหลัง(เขียนหลัง ในภาษากลาง), แรกฉากร (เมื่อวานในภาษากลาง), เขียว (เขือกในภาษากลาง) เป็นต้น นอกจากนี้ยังกล่าวถึงชื่อวัดหลายแห่งในท้องถิ่น เช่น วัดชายนา, วัดชายนคอง ฯ ถ้าเทียบกับวรรณคดีอื่นๆ ย่อมเทียบเคียงกันไม่ได้ เพราะวรรณกรรมเรื่องนี้ครูชาวบักซ์ไต้แต่งขึ้นใช้สอนนักเรียนบักซ์ไต้

สำหรับกวีผู้แต่งสุทธิกรรมชาดก พระธรรมเมฆาจารย์กล่าวไว้ว่า

ผู้ประพันธ์หนังสือนี้เป็นผู้มีความรู้ทางศาสนาและภาษาบาลีดี เพราะดูยคำสำนวน และหัวข้อธรรมที่นำมาประพันธ์ไว้นั้นล้วนถูกต้องและเข้าใจศาสนาดี คงแต่งสมัยกลางกรุงรัตนโกสินทร์หรือกรุงเทพฯ นี้เอง ประมาณรัชกาลที่ 3-4 เป็นอย่างสูง ... คงจะไม่ผิดมากนักถ้าจะทายว่า ผู้ประพันธ์คือแก๊ พระอุดมปิฎก เปรียญ 9 ประโยค พระราชาคณะรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อยู่สำนักวัดหงส์กรุงเทพฯ ชาติภูมิเป็นชาวจังหวัดพัทลุง บ้านสนทรา ตำบลบันแต อำเภอกวนขนุนนี่¹

จากประวัติความเป็นมาของต้นฉบับที่จังหวัดพัทลุงและสืบประวัติผู้แต่งตามหลักฐานที่กล่าวแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกันจึงเชื่อว่า ผู้แต่งสุทธิกรรมชาดก คือ พระอุดมปิฎก เปรียญ 9 ประโยค สมัยรัชกาลที่ 2 มีชีวิตอยู่ต่อมาจนถึงรัชกาลที่ 4 ขณะมรณภาพเป็นเจ้าอาวาสวัดสนทรา (เดิม สนทรา) ตำบลบันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

3.2. เนื้อเรื่อง เริ่มด้วยบทไหว้ครูแต่งด้วยกาพย์สุรางคนางค์ 28 ขึ้นต้นด้วย นโม ทศส ภควโต อรหโต สุมมาสมพุทฺธสฺส แล้วดำเนินเรื่องเหมือนฉบับสงขลา

¹ เรื่องเดียวกัน, บทนำ.

ทุกประการ ต่างออกไปบ้างตรงคำที่ใช้และตอนท้ายฉบับสงขลาพรรณนายาวกว่า ฉบับ
พัทลุงราวครึ่ง
ว่า

"ท้าวเมตตาคจิตบวงสรวง แก่สัตว์ทั้งปวง

ให้สุขทั่วโลกวิสัย ฯ

สัพเพ สัตตา นั้นไซ้ ตั้งจิตแผ่ไป

ตั้งใจเอานฤพาน ฯ¹

ขอแตกต่างอีกประการหนึ่งที่ฉบับพัทลุงต่างจากฉบับสงขลาอย่างชัดเจนคือไม่
มีการกตัญญูหรือบทสโมธาน

3.3. ลักษณะคำประพันธ์ แต่งด้วยกาพย์สุรางคนางค์ 28 กาพย์ฉบับ
16 และกาพย์ยานี 11 (ชาวใต้เรียกกราย 22)

4. สุทธิกรรมชาดก ฉบับจังหวัดนครศรีธรรมราช

ต้นฉบับพบที่ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช นายเจริญ
พุ่มเพรา เป็นผู้มอบให้ เดิมเป็นสมบัติของ นายแคล้ว ไกรนรา อายุ 80 ปี (พ.ศ.
2525) อยู่บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าช้าง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรม-
ราช นายแคล้วได้รับมรดกตกทอดจากนายสน ไกรนรา (ขุนประเทศท่าช้าง) ผู้เป็น
บิดา สมุดข่อยชาฉบับนี้มีอายุประมาณ 110 ปี² เป็นวรรณกรรมเก่าก่อนนายแคล้ว
เกิด ดังนั้นสมุดข่อยชาฉบับนี้คงเขียนขึ้นราว พ.ศ.2414 ตรงกับรัชกาลพระบาท-
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขนาดต้นฉบับ กว้าง 4.5 นิ้ว ยาว 13.5 นิ้ว
หนา 1.2 นิ้ว

4.1. ประวัติความเป็นมาและผู้แต่ง

เรื่องสุทธิกรรมชาดกกล่าวกันว่ามีความมาแล้วในจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่
ยากที่จะหาหลักฐานยืนยันว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไร ผู้แต่งเป็นใครก็ยากที่จะค้นคว้าหาหลักฐาน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 136.

² ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ประมาณอายุไว้บนต้นฉบับ.

ฐานให้แน่ชัดได้ คนเก่าแก่ชาวนครศรีธรรมราชก็บอกได้เพียงว่าได้ยินชื่อมานานแล้ว เป็นหนังสือสวดคือหนังสือที่แต่งเพื่อสวดให้พุทธศาสนิกชนฟังก่อนการเสด็จธรรม นอก จากนี้ยังเป็นหนังสือเรียนสำหรับกุลบุตรในสมัยก่อนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุนอา-เทศคดี (กลอน มัลลิกะมาส) อายุ 95 ปี (พ.ศ. 2525) ผู้ชานครศรีธรรม-ราชที่ยังมีชีวิตอยู่กล่าวว่า เป็นการยากที่จะรู้ได้ว่าผู้แต่งสุทธิกรมชาคที่มีต้นฉบับอยู่นี้ เป็นใครกันแน่¹

พระธรรมเมธาจารย์ เจ้าอาวาสวัดญาณิกมุข อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง กล่าวว่า "อีกพวกหนึ่งว่าแต่งที่นครศรีธรรมราช แต่จะมีหลักฐานยืนยันแค่ไหนข้าพเจ้า ยังไม่ทราบ"² แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีผู้เห็นแตกต่างกันในเรื่องสถานที่แต่ง

สุทธิกรมชาคฉบับนี้ตัวหนังสือบางแห่งเลอะเลือนและบางหน้าชำรุดขาดหาย ไปบ้าง เขียนด้วยอักษรวิธีไทยตามสำเนียงภาษาถิ่นใต้ ลักษณะคำที่ปรากฏเป็น สำเนียงภาษาใต้ ไม่เคร่งครัดเรื่องการสะกดการันต์ ผู้แต่งแต่งขึ้นด้วยเจตนาที่จะ ใช้สวดให้พุทธศาสนิกชนฟังและเป็นหนังสืออ่านสำหรับนักเรียนวัดสมัยก่อน อักษร ไม่บรรจงอย่างฉบับสงขลา (นางแดง จ้าวสุทร) บางตอนเขียนด้วยอักษรขอมล้วนๆ

4.2. เนื้อเรื่อง ตอนต้นเป็นบทไหว้ครู สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควมบูชา ตอนต้นขาดหายไปทีเหลือเริ่มตั้งแต่ "เรื่องริคสิทธิศักดิ์ ยานนำนิมวัน จันทรอาทิต อากาศเบื่องบัว ฉกามาสวัน...อันเรื่องริคทา ช่วยกันไทยพิศ ร้ายริคราคา อัน-โรคทุกขา" แล้วดำเนินเรื่องว่า มีกุมภพินอกเมืองท่านหนึ่ง สอนลูกชายชื่อสุทธิกรม ว่าจะอยากคบคนพาลและมีมิตรไมแท้ ให้ลูกชายทดลองใจเพื่อนสนิททุกคนและคนที่ทดลองใจ เพื่อนๆที่สนิททุกคนให้ลูกได้เห็นประจักษ์ด้วย ในที่สุดก็พบว่าเพื่อนๆของลูกล้วนแต่เป็น

¹ สัมภาษณ์ ชุนอาเทศคดี (กลอน มัลลิกะมาส), 12 กุมภาพันธ์ 2525.

² สุทธิกรมชาค พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พระธรรมจักรการาม-มุนี, หน้า คำนำ.

มิตรไม่แพ้ทั้งสิ้น ล้วนเพื่อนของบิดาแม่จะมีน้อยคนแต่เป็นเพื่อนแท้ทุกคนให้การช่วยเหลือ
 เมื่อตกทุกข์ได้ยาก โดยเฉพาะตานนท์กับตาชัยเป็นเพื่อนแท้ที่บิคารักมาก สิ่งสำคัญที่ภุมพี
 สอนลูกอีกประการหนึ่งคืออย่าคบคน 4 จำพวก ได้แก่ 1.ชายสามโบสถ์ หมายถึงชายที่
 บวชแล้ว 3 ครั้ง 2.หญิงสามยี่หวาย หมายถึงหญิงที่ผ่านการมีสามีมาแล้ว 3 คน
 แล้วเลิกร้างกันไปหมด 3.ศิษย์ร้ายครู หมายถึงศิษย์ที่เร่ร่อนเร่ร่อนไป อยู่สำนักอา-
 จารย์ไหนก็อยู่ไม่ไค่ควบความไม่คี่ของผู้นั้นนั่นเอง 4.พระราชที่ไร้ความยุติธรรม ไม่
 พิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะตัดสินอะไรลงไป ภายหลังจากเหตุการณ์นำคำสอนของบิดาไป
 ทดลองกับคนทั้งสี่จำพวกดังกล่าวก็ประจักษ์ความจริงดังที่บิดาสอนไว้ ด้วยการทำเพ็ญ
 ความดีจึงได้เป็นภักษัตริย์ครองกรุงศกีสลาในที่สุด (จาก เริ่มต้นถึงตอนนี้ตรงกับฉบับสงขลา
 นางแดง จำวิสุตระ)

กล่าวถึงตานนท์ตาชัย เพื่อนแท้ของบิดาสุทธิธรรม คนหนึ่งที่มิมิตรชื่อ แสง
 ตาชัยมิมิตรชื่อชั้น ก่อนถึงแก่กรรมสหายทั้งสองบอกลูกชายของตนไว้ว่า เพื่อนแท้ของ
 ตนคือภุมพีบ้านมัญจาคีรีสุทธิธรรมไม่ได้ไปมาหาสู่กันมานานแล้วให้ลูกสืบหาภุมมิตร เขา
 ไว้จะไค่ช่วยเหลือกันเมื่อถึงคราวจำเป็น แสงและชั้นจึงสืบหาสุทธิธรรมไปทั่วจนพบกัน
 ที่กรุงศกีสลา เมื่อสุทธิธรรมทราบว่าทั้งสองคนเป็นบุตรชายของมิตรแท้บิดาตั้งตั้งใจให้
 รับราชการในพระราชวัง

ศิษย์ร้ายครูไปหาชายสามโบสถ์และหญิงสามยี่หวายซึ่งอยู่กินกันอย่างสามีภรรยา
 เพื่อขอเงินใช้จ่าย พอได้รับคำบอกเล่าจากชายชิวหญิงโศคว่าสุทธิธรรมได้เป็นภักษัตริย์
 ครองกรุงศกีสลาที่รับเงินทางไปหาทันทีโดยทำเป็นเงินขอทานเขาไปในวัง สุทธิธรรม
 เห็นเขาก็จำได้จึงยกความชั่วของศิษย์ร้ายครูขึ้นกล่าวแล้วให้ทานสิ่งของเสื้อผ้าไป

กล่าวถึงพระเจ้าพรหมทัตระลึกถึงสุทธิธรรมขึ้นมาจึงตรัสถามหา ไค้รู้ว่า
 เป็นภักษัตริย์ครองกรุงศกีสลาจากชายสามโบสถ์หญิงสามยี่หวายในขณะที่เขาไปบิคาทานโดย
 ทั้งสองบอกก็ควบหวังรางวัล เพชฌฆาตจำหน่าคนทั้งสองไค้ว่า เคยก่อกรรมทำเข็ญต่อ
 สุทธิธรรมจึงทูลพระเจ้าพรหมทัตทรงทราบ พระเจ้าพรหมทัตรับสั่งให้จับคนทั้งสองไป
 เชี่ยนตีให้สาสมกับที่ประกอบกรรมชั่วไว้แล้วจึงปล่อยตัวไป

เนื้อความต้นฉบับตอนจบมีว่า

ผิดด้วยยิ่งร้ายแก่ศออย่า โทศุทันแห่งข้า อยู่ในมหาเสิมไปย ยิ่งร้ายเจ็บเพียง
บันไหลย ร่องไทรว่าโรย แขงใจขกรายทูนสาร ขาคิดใหม่ทันคิดอาณ เอาเทศทูน-
สาร เภระจะเจ้าสุคที่กำสาหมี่ ลักเอาหงเจ้าพานี่ แดแรกเคิมที ไหมยรวาดีคั่วโดย
ยวันนั้นฐาเอาแม่โกย หิวแแต่ตัวไปย ตามโดยบอกวาใหม่ตรง ตามันักบอควาดีคห
ใหม่แกลูงยูกยง ควยกด้วระราคอาคยา ไหมโซนเคียวคตชา ขวยกันปรักสา
สามรากภรวมใจกัน ทิคเอสิคยเบียนครนัร ขเหนณคแมนหุมัร คิคคั้วโหนทัน-
พันปี โทษนิครับไสยเกสี แลวแต่จักวี ภระองคจทรงเมจตา¹

ตอนท้ายแสดงถึงการรับกรรมชั่วของชายสามโบสถ์ หญิงสามตัว และศิษย์-
รายครูซึ่งไม่มีในฉบับสงขลา สุทธิกรรมชาคณบัณครศรีธรรมราช (นายแคว้ว ไกรนรา)
สมบุรณ์เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ ตอนต้นขาดหายไป 1 หรือ 2 หน้า และตอนกลางก็
ขาดไปไม่กี่หน้า วรรณกรรมชิ้นนี้ขาดแยกเป็นสองส่วน ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยา-
ลัยครุฑนครศรีธรรมราชได้รับมอบจากคนละคนกัน แต่เคิมเป็นสมบัติของคนๆเดียวกันคือ
นายแคว้ว ไกรนรา ผู้วิจัยจึงพยายามเอาทั้งสองส่วนมาพิจารณาประสานต่อกันจึง
ได้อเนื่อเรื่องสมบุรณ์ตั้งแต่คนจนจบ

4.3. ลักษณะคำประพันธ์ แต่งด้วยคำพยางค์มี 16 กาพย์สุรางคนางค์ ๒8

และกาพย์ยานี 11

ตัวอย่าง

ทูนพรอมเสมอกัน ภระยาจึงฉัน ว่าเจ้าฐนี่ เป็รกไทรยใหม่รัก
ยคดักสูงสี เร้วาให้คี่ เป็รอุปปราชา
ใหม่รับใหม่รัก สมบัคคิยคดัก เป็นเทาเป็นภระยา มุงจักประเทศ
เป็นคณนาถา ลำบากกายา เจาเออย่วยกาน
สุคที่กำทูนเทา วาซาพุคิเจา แจงไนยสันคาร อันความเข็นใจ
โครยจักพบภาร แต่ชสองปรักาน พันทีอุปปรใหม่²

ข้อนำตั้ง เกตสำหรับสุทธิกรรมฉบับนี้คือคักตรออกเสียงคำที่สะกดด้วยแม่ กก

¹จากต้นฉบับสมุดข่อยชาว ฉบับนายแคว้ว ไกรนรา คำมี ช ไซ ช ขวคทุกคำ.

²ต้นฉบับสมุดข่อยชาวฉบับนายแคว้ว ไกรนรา.

จะออกเสียงเป็น -าะ ใน แม่ ก กา เช่น บอก เป็น เาะ จอก เป็น เจาะ
ออก เป็น เาะะ กิ่งตัวอย่าง

"ภรรยาคิดว่าเรานี้ อันภรรยาที่ สุกคนยังใหม่เคยเห็น
เราใครจะเอาะไปกุหลาบ นู๋รายยังเปร จักตามหวังเอกเหล่ากัน" 1
การออกเสียงดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในอำเภอทุ่งใหญ่ ฉวาง ลานสกา และ
ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการออกเสียงเช่นนี้ทำให้เชื่อได้ว่า สัทอักษร-
ชาดกฉบับนี้เขียนขึ้นในอำเภอใดอำเภอหนึ่งในสี่อำเภอดังกล่าว ส่วนจะเป็นการแต่ง
หรือเป็นการคัดลอกต่อมานั้นเป็นการยากที่จะยืนยันได้

การเขียนไม่ยึดหลักเกณฑ์การสะกดมุ่งการออกเสียงเป็นสำคัญ คำที่มี ร
สะกดกลับไปที่ น เช่น "โจนร้ายรองอยู่อาๆ คนเคิลไปยมา เข้าตามวาเอ็งเป็ร-
กไทรย" จะเห็นได้ว่าการใช้คำในสัทอักษรฉบับนี้มุ่งการถ่ายทอดเสียงที่ใช้อยู่ใน
ท้องถิ่นเป็นหลัก

5. สัทอักษรชาดกฉบับจังหวัดนครศรีธรรมราช ฉบับที่ 2 มีปัจจุบันอยู่ที่ศูนย์-
วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราชเช่นกัน เดิมเป็นสมบัติของนายอุ
ศรีเจริญ อยู่บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 1 ตำบลขุนทะเล อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรี-
ธรรมราช นายสุจินต์ วงศ์ปลาดามานนท์ มอบให้เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2523
ต้นฉบับ เป็นสมุดข่อยขาว ขนาดกว้าง ยาว ใกล้เคียงกับฉบับที่ 1 แต่เนื้อเรื่องทั้งตอน
ต้นและตอนท้ายขาดหายไปมากเหลือเฉพาะตอนกลาง เขียนด้วยอักษรวิธีไทยโบราณ
บางตัวเป็นอักษรขอม ตัวอักษรบรรจงสวยงามกว่าฉบับที่ 1 การสะกดการันต์ใกล้เคียง
เคียงกับภาษาไทยปัจจุบันมาก

เนื้อเรื่องเริ่มจากบิดาสัทอักษรบอกให้ลูกชายทดสอบความจริงใจของ
เพื่อนๆ จนกระทั่งถึงสัทอักษรทูลพระ เจ้าพรหมทัตว่าที่ลักหงส์ เพราะต้องการทดสอบ
คุณธรรมของพระองค์นั่นเองเรื่องจบแค่นี้ เนื้อเรื่องและบทประพันธ์เหมือนกับฉบับอื่นๆ
ฉบับนี้คงเป็นฉบับคัดลอกเพราะใหม่กว่าฉบับอื่นๆทั้งเนื้อเรื่องและอักษรวิธี ผู้วิจัย
จึงไม่นำต้นฉบับนี้มาพิจารณา

เปรียบเทียบสุทธิกรรมชาคกฉับต่างๆ

คนฉับสุทธิกรรมชาคกที่ค้นพบจะนำมาพิจารณา 4 ฉับ เป็นคนฉับที่พบใน สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช คนฉับทั้งหมดเป็นสมุคชอยชาว(มุกขาว)ยกเว้นฉับพัทลุง สืบหาคนฉับไม่ใคร่พบที่พิมพ์เผยแพร่แล้ว เมื่อ พ.ศ.2506 ในคำนำบอกว่า พระมุนีสาร์โสภณ(พระธรรมเมษาจารย์ ปัจจุบัน) เป็นผู้รวบรวมคนฉับเมื่อพ.ศ.2472 ฉับสงขลา(นางแดง จ้าวสุตร)ก็มีการพิมพ์เผยแพร่แล้วเมื่อ พ.ศ.2517 ส่วนอีกสองฉับยังไม่มีกรพิมพ์เผยแพร่แต่ประการใด แม้สุทธิกรรมชาคกจะมีการพิมพ์เผยแพร่บ้างแล้ว แต่นักวิชาการเรื่องนี้อัน เพื่อความกระจ่างในเรื่องสุทธิกรรมชาคกที่แพร่กระจายอยู่ใน 3 จังหวัดภาคใต้ผู้วิจัยจึงพิจารณาเปรียบเทียบดังนี้

1. ผู้แต่ง ในสี่ฉับสืบหาหลักฐานพอจะเชื่อถือได้หนึ่งฉับ คือฉับพัทลุง ผู้แต่งคือ พระอุดมมัญญ์ เปรียญ 9 ประโยค สมัยรัชกาลที่ 2 แห่งบรมราชจักรีวงศ์ ท่านเป็นเจ้าของอาวาสองค์ที่ 5 วัดหงส์รัตนาราม (บางกอกน้อย) กรุงเทพมหานคร ฉับสงขลาสืบหาหลักฐานยืนยันไม่ได้ ฎั้ได้ว่า เป็นการแต่งซ่อม ผู้แต่งซ่อมน่าจะเป็นพระภิกษุตั้งหลักฐานที่กล่าวข้างต้น อีกฉับหนึ่งของสงขลา ไม่สมบูรณ์นั้นเป็นสำนวนเดียวกันกับ ฉับ นางแดง จ้าวสุตร ผู้แต่งคงเป็นคนเดียวกัน แต่ฉับนี้น่าจะมีมาก่อนฉับนางแดง จ้าวสุตร พิจารณาได้จาก อักษรวิธี และความเก่าของเนื้อกระดาษ ฉับนครศรีธรรมราชสืบหาหลักฐานเกี่ยวกับผู้แต่งยืนยันไม่ได้ เพียงแต่คนรุ่นก่อนบอกว่า สุทธิกรรมชาคก มีในนครศรีธรรมราชมานานแล้ว

2. อักษรวิธี และ คำที่ใช้ ฉับนางแดง จ้าวสุตร ตอนบทนำเขียนโดยใช้อักษรวิธีไทยโบราณตามสำเนียงชาวใต้ เช่น พระพุทธิเจ้าตำมริวาพระเจ้าทรงจะมาตรัด เป็นต้น ตอนเนื้อเรื่องเป็นอักษรวิธีปัจจุบัน คำที่ใช้เป็นปัจจุบัน มีพระโพธิสัตว์ ชมสมบัติในสวรรค์ จุติลงมาพลัน คือพระสัมมาสัมพุทธโช เป็นต้น ฉับสงขลา นายช่วย ชูสุวรรณ ใช้อักษรวิธีแบบไทยโบราณ สะกดตามสำเนียงถิ่นใต้ (ภาคผนวก ข. หน้า 151) เช่น ชายเอนมาเลียงเลา หมรรแลคคูใหม่-เหมียอนใจ ว่าคาใหม่ปราไสย ทนหมิไคลิ่งจากเรือน เม้นชายมีผีมี มาอยู่ไค-แต่สามเคื่อน แมแคนหมั้นแสนเงื่อน เป็นต้น ฉับพัทลุงอักษรวิธีเดิมในสมุคชอยไม่อาจ

ทราบได้เพราะไม่พบหลักฐานพบแต่ฉบับที่มีการพิมพ์เผยแพร่แล้ว 2 ครั้งคือก่อน พ.ศ. 2506 และ พ.ศ. 2506 การพิมพ์เผยแพร่ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในหลายและสะดวกในการอ่านโดยพิมพ์เป็นภาษาไทยปัจจุบัน แต่จากที่พระมุนีสาร์โสถณ(พระธรรมเมธาจารย์) ผู้สืบหาต้นฉบับได้พิมพ์รวบรวมไว้พอจะกล่าวได้ว่าคงเป็นอักษรวิธีโบราณ เพราะเป็นวรรณกรรมเก่าแก่ผานหนึ่งชั่วอายุคนแล้วก่อนที่ท่านจะรวบรวม ตัวอย่างร่องในฉบับพัสดุที่พิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. 2506 เช่น หึงแหมแม่แทนคำ มันทิมทิกเหมือนควายเถื่อน .. องอาจเระระเพื่อน ไมวายเวนสักวันวาร เป็นต้น

ฉบับนครศรีธรรมราช (นายแคล้ว ไกรนรา) ใช้อักษรวิธีเก่าตามสำเนียงชาวใต้ ใช้คำง่าย ๆ แบบพื้นบ้านในบางคำ ตัวเขียนไม่ค่อยงดงามอย่างฉบับสงขลา เช่น ยากใจร้ายนัก ไหมมียัคลัก โดแต่สบายใจ เม้นคิคคาชาย ไคทูนกำไมลอย ครันวายะใจ ถัดดอยทุกปรกาท เป็นต้น อักษรวิธีที่น่าสังเกตของฉบับนครศรีธรรมราช เช่น ใช้ บ หลัง ใ เช่น ภระไทย ไชยคาน ใช้ รูปวรรณยุกต์เอกบนพยัญชนะ เพื่อให้ออกเสียงเอก เช่น ปรกาน บัก สบายใจ ภา ใช้ นฤคิต แทนเสียง โอะ เช่น ยัค พร้ม ใช้ รูปเลขสองไทย หลังคำออกเสียงเหมือนไม้ยมก เช่น อา ๒ คำที่ใช้ ข จะใช้ ช (ข ขวดทุกคำ)

3. เนื้อเรื่อง ฉบับสงขลา (นางแดง จ้าวสุทร) เริ่มด้วยบทไหว้ครู คำเนินเรื่องจากบิณฑุทธิกรรมสอนลูกไม่ให้คบคนพาลและบุคคล 4 พวก คือชายสามโบสถ์ หญิงสามนิ้ว คินยร้ายครู และพระราชาไร้ความยุติธรรม เมื่อบิดาถึงแก่กรรมสุทธิกรรมทดสอบคำสอน คบคาสมาคมกับจิตย์เอกชายสามโบสถ์ หญิงสามนิ้ว คินยร้ายครู และพระเจ้าพรหมทัตแห่งเมืองพาราณสี ปรากฏผลคือสามพวกแรกกอบโกยเงินทองของสุทธิกรรมตลอดเวลา ทั้งยังแสดงออกถึงความชั่วในลักษณะต่าง ๆ กัน ทดสอบพระเจ้าพรหมทัตโดยลักหงส์ พระเจ้าพรหมทัตสั่งให้ประหารชีวิตโดยมิต้องสอบสวนและเป็นเวลากลางคืนด้วย ด้วยความดีและความจริงใจจึงทำให้ไม่ถูกประหาร เมื่อตั้งสอนพระเจ้าพรหมทัตให้เห็นธรรมแล้ว สุทธิกรรมก็เดินทางออกจากเมืองพาราณสีจนกระทั่งราชาธมา เกยได้เป็นกษัตริย์ครองกรุงทักศิลา ประชาชนร่วมฉลองการขึ้น

ครองราชย์ของกษัตริย์พระองค์ใหม่จึงได้มีการแสดงมหรสพต่างๆทั้งกลางวันและกลางคืน จากนี้ก็บำเพ็ญทานเป็นประจำทุกวันแม้แต่ชายสามโบสถ์หญิงสามตัวที่เคยทำชั่วไว้ก็ไปรับบริจาคนานควย สุตธิกรรมครองราชย์เป็นสุขอยู่ชานานจนสวรรคตไปเกิดเป็นเทวดาในสวรรค์ชั้นดุสิต จากนั้นเป็นการกลับชาติของพระโพธิสัตว์และตัวละครในเรื่อง จบด้วยคำอธิษฐานของผู้แต่ง

ฉบับพิทลุงเหมือนกับฉบับสงขลาแต่เนื้อเรื่องจบแค่ก่อนขึ้นครองราชย์ ไม่มีการร่วมฉลองการครองราชย์ของกษัตริย์พระองค์ใหม่ ไม่กล่าวถึงการสวรรคตไปเกิดเป็นเทวดาในสวรรค์และไม่มีการกลับชาติต่ออย่างใด จบด้วยภาพย่นมัง 16 ว่า

“ท้าวเมตตาจิตมวงสว่าง แก่สัตว์ทั้งปวง
ให้สุขทั่วโลกว่าสืบ
สัตเพศศา นั้นไซ้ ตั้งจิตแผ่ไป
ตั้งใจเอาแทนฤพาน ฯ”

ฉบับนครศรีธรรมราช (นายแคว้ว ไกรนรา) เริ่มด้วยบทไหว้ครูเหมือนฉบับพิทลุงและสงขลา คำเนินเรื่องเหมือนกันจนสุตธิกรรมได้ครองราชย์ด้วยความสุขแล้วคำเนินเรื่องไปอีกถึงบุตรชายสองคนของมิตรแท้กับสุตธิกรรมสืบหาสุตธิกรรมจนพบและได้รับการแต่งตั้งให้รับราชการภายในพระราชวัง คิณย์ร้ายครูดอยากไปขอเงินชายสามโบสถ์และหญิงสามตัวแล้วไปหาสุตธิกรรมเพื่อรับบริจาคนาน ภายหลังชายสามโบสถ์ หญิงสามตัวก็ได้รับผลชั่วตอบแทนเพราะพระเจ้าพรหมทัตให้จับตัวไปเมียนเมื่อรู้ความจริงว่าทั้งสองสมรู้ร่วมคิดกันโกหกว่าสุตธิกรรมลักหนังสพระองค์ไปมา

4. ความเก่าแก่ของต้นฉบับสุตธิกรรมชาตก

สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา สันนิษฐานไว้ว่าสุตธิกรรมชาตก ฉบับนางแดง จำวิสุตกร มีอายุประมาณ 100 ปี ถ้านับถอยหลังจาก พ.ศ. 2525 ลงไป 100 ปี สุตธิกรรมฉบับนี้จะมีขึ้นราว พ.ศ. 2425 ตรงกับรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนจะมีฉบับนี้มีฉบับอื่นมาก่อนดังปรากฏในเนื้อเรื่องตอนท้ายว่าเป็นการแต่งซ่อมแปลงฉบับที่มีอยู่แล้ว ส่วนฉบับนายช่วย ชูสุวรรณ (จังหวัดสงขลา) น่าจะเก่ากว่าฉบับนางแดง จำวิสุตกร

ฉบับนครศรีธรรมราช (นายแล้ว ไกรนรา) ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้
 วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราชสันนิษฐานไว้ว่ามีอายุ 100 ปี ดังเริ่มมาจะวัด ภาควา พ.ศ.
 2414 ตรงกับรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเช่นกัน ส่วนฉบับ
 นายภู ศรีเจริญ (ใบสมบุรณ์เดิมเฉพาะตอนต้น) ใหม่กว่าน่าจะเป็นฉบับที่คัดลอกต่อมา
 ภายหลัง ส่วนที่จังหวัดพัทลุงไม่พบต้นฉบับสมบุรณ์ย่อพบแต่ฉบับที่พิมพ์เผยแพร่แล้ว ซึ่ง
 ใ้ครูภายหลังว่าพระธรรมเมธาจารย์ เป็นผู้สืบทอดรวบรวมต้นฉบับพิมพ์เอาไว้ เมื่อ
 พ.ศ.2472 สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สุนทรภรณ์ชาตก
 ในหัวเมืองลงมีต้นฉบับมาตั้งแต่ ประมาณ พ.ศ.2400 ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สิ่งที่เป็นหลักฐานคือประวัติพระอุคมปิฎก (เชื่อว่าเป็นผู้
 แต่ง)บอกไว้ว่า เมื่อรัชกาลที่ 4 ขึ้นครองราชย์ท่านหนีออกจากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่
 จังหวัดพัทลุงด้วย เหตุที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันเกี่ยวกับวิธามาลีสมัยที่ยังทรงผนวช
 อยู่ พระอุคมปิฎกเป็นพระผู้ใหญ่ที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรด
 ปรานมาก ตลอดรัชกาลที่ 3 พระอุคมปิฎกมีบทบาทในการทบทวนบำรุงพุทธศาสนาเป็น
 อย่างมาก¹

สุนทรภรณ์ที่สมบุรณ์ 3 ฉบับ ที่พบใน 3 จังหวัด คือ สงขลา พัทลุง และ
 นครศรีธรรมราชอาจคัดลอกจากต้นฉบับเดียวกัน หรือไม่ก็ฉบับใดฉบับหนึ่งใน 3 ฉบับ
 นี้เป็นต้นฉบับเดิม เพราะเนื้อเรื่องเหมือนกันแทบทั้งหมดและคำประพันธ์ก็ใกล้เคียงกัน
 อาจมีข้อแตกต่างกันในคำอธิบายวิธีและการใช้คำเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังตัวอย่าง
 เปรียบเทียบดังนี้

ตอนนิทานเรื่องพระพี่เลี้ยงกับมเหสี (นายประตุเล่าให้เพชฌฆาตฟัง)

ฉบับนางแดง จาวีสูทร

"วันหนึ่งพระบาท กรุงสามสราษ ออกจากมณฑล

ขอยเมืองพี่เลี้ยง ผู้รวมใจคน รักษาไพรพล ปราสาทเรือนหลวง"

¹วิจิตร สมบัติบริบูรณ์. ประวัติย่อพระเปรี๊ญ 9 ประโยค 2524 และการศึกษาพระปริยัติธรรม-บาลี รัตนโกสินทร์ (กรุงเทพมหานคร:การพิมพ์พระนคร, 2524).

"นางว่าตามใจ ไม่กินสิ่งใด แต่เชิญเข้ามา
 กินหมากพลอกเล่น ให้สบายใจข้า ทุกข์ถึงเจ้าฟ้า อยู่ชานหลายวัน"¹
 ฉบับสมุคช้อย นายแคล้ว ไกรนรา (นครศรีธรรมราช)
 "วันหนึ่งพระบาท กรงสามหนราด เอาะจากมณฑล
 ปลายเมืองพี่เลี้ยง บูรรมใจตน รักสามนทนต์ ปราสาทเรือนหลวง"
 "นางว่าตามใจ ไม่กินสิ่งใด แต่เชิญเข้ามา
 กินหมากพลุกเล่น ให้สบายใจข้า ทุกข์ถึงเจ้าฟ้า อยูชานหลายวัน"²
 ฉบับพิทลุงที่พิมพ์เผยแพร่แล้ว พ.ศ. 2506

"วันหนึ่งพระบาท กรงสามนตรีราช ออกจากมณฑล
 มอขเมืองพี่เลี้ยง บูรรมใจตน รักษาไพชยนต์ ปราสาทเรือนหลวง"
 "นางว่าตามใจ ไม่กินสิ่งใด แต่เชิญเข้ามา
 กินหมากพลอกเล่น ให้สบายใจข้า ทุกข์ถึงเจ้าฟ้า ไปชานหลายวัน"³

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า สุนทรภู่ชาตกที่แพร่กระจายอยู่ใน 3 จังหวัดนี้เป็น
 สุนทรภู่ชาตกจำนวนเดียวกัน ภายหลังมีการแต่งเติมตัดคอนกันไปบ้าง เมื่อมีการแต่ง
 ซอมหรือคัดลอกฉบับใหม่ จากหลักฐานและการศึกษาหาข้อมูลเชื่อได้ว่าผู้แต่งสุนทรภู่
 ชาตกในภาคใต้คือ พระอุคมปิฎก เปรียญ 9 ประโยค อดีตเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนนา-
 ราม กรุงเทพมหานคร และน่าจะแต่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ในระยะต้นรัชกาลดังกล่าวมาแล้ว

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเรื่องสุนทรภู่ชาตกที่หอสมุดแห่งชาติได้พบวรรณกรรมเรื่อง
 น้อยอยู่ในหมวดกลอนสวด 3 ฉบับ เป็นสมุคไทยขาว (ขาวใต้เรียกบุคขาว) ทั้งหมดคือ
 1. ฉบับความเก่า หมุกาพย์ (กลอนสวด) เลขที่ 53 ๓ 114 ชั้น 1/2

¹ สุนทรภู่ชาตก ฉบับนางแดง จาวีสูตกร, หน้า 115.

² สุนทรภู่ชาตก ฉบับนายแคล้ว ไกรนรา บุคขาว.

³ สุนทรภู่ชาตก ฉบับพิทลุงพิมพ์ พ.ศ. 2506, หน้า 81, 82.

มัทรี 60 สมบัติเดิมของหอสมุด ไม่ปรากฏปีที่ไ้มา

เนื้อความเริ่มตั้งแต่บิณฑุสัทธรรมหามสัทธรรมคตตึงสามชั่ว ชายสามโบสถ์และพระยาที่ไม่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม เมื่อมีคดีถึงแก่กรรมแล้วสัทธรรมทตลอดคำสอนเหล่านี้โดยเที่ยวคบหากับหญิงแพศยาและชายสามโบสถ์ จนถึงสัทธรรมได้เป็นกษัตริย์ครองกรุงตักศิลาและได้บัญชาให้ตั้งโรงงานหลายแห่ง ชายสามโบสถ์ หญิงสามชั่ว เข้าไปขอทานพระเจ้าสัทธรรมจำทั้งสองคนได้ เรื่องจบเพียงเท่านี้

2.ฉบับความเก่า จัดอยู่ในหมูกาพย์ (กลอนสวด) เลขที่ 54 ชั้น 1/2 มัทรี 60 หอสมุดวัดเมื่อ พ.ศ.2435

เนื้อความตั้งแต่พระฤษีให้โอวาทสัทธรรมกุมาร สัทธรรมเดินทางไปเมืองตักศิลา นางยักษิณีเดินทางติดตามประเลาประโลมเพื่อให้เป็นสามีของนางแต่สัทธรรมไม่ยินดียุ้ย สัทธรรมเดินทางถึงเมืองตักศิลาแล้วเข้าไปนอนอยู่ในพระอุทยาน เจ้าเมืองตักศิลาหิวทศบรรดาอำมาตย์จึงพร้อมใจกันเสียดงราชรถหาเจ้าเมืององค์ใหม่ ราชรถเกยแพแห่สัทธรรม สัทธรรมจึงได้ครองเมืองตักศิลา จบลงด้วยการให้โอวาทแก่ราษฎร

3.ฉบับความเก่า หมูกาพย์ (กลอนสวด) เรื่องสัทธรรมเล่ม 2 เลขที่ 55 ทุ114 ชั้น 1/2 มัทรี 60 หลวงธรรมาภิรมณ์ (ถึก จิตรกถึก) มอบให้เมื่อ พ.ศ. 2464

เนื้อความตั้งแต่สัทธรรมแสดงธรรมโปรดพระเจ้าพรหมทัตและเหล่าอำมาตย์ราชบริพาร สัทธรรมได้รับความศรัทธามากจึงได้รับการยกย่องเป็นพระอาจารย์และได้รับเครื่องบูชาธรรมเป็นอันมาก จนถึงกดับชาติ

สัทธรรมชาคคทั้ง 3 ฉบับนี้ จารด้วยอักษรไทยสมัยก่อนบางตัวคล้ายกับอักษรขอมสมุดไทยขาวแต่ละฉบับ เกามากพอๆกับฉบับภาคใต้ ฉบับภาคกลางอันดัมที่ 1 เลขที่ 53 เนื้อความใกล้เคียงกับฉบับภาคใต้มาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการแปลงสัทธรรมจากสำเนียงภาษาถิ่นใต้เป็นภาษากลางก็ได้เพราะผู้แต่งเคยเป็นเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนาราม กรุงเทพมหานครอยู่หลายปี

วรรณกรรมต้นเค้าของเรื่องสุทธิกรรมชาดก

ต้นเค้าของสุทธิกรรมชาดกจะเห็นได้จากตอนท้ายของเรื่องซึ่งมีภาพยำนี 11 พรรณนาความเกี่ยวกับต้นกำเนิดของเรื่องและวิธีการแต่งว่า

"พุทโธโอราทา   เร่งศึกษาประพฤติเอา
เป็นคติเนื่องนิตยเนา   ทรายชีวังม้วยสังชา
ทั้งนี้เป็นคำส่อน   สถาพรนำเอามา
ในคัมภีร์มิตติกา   สาธกมาเป็นประโยชน์" ¹

ตอนจบมีร้อยกรองบอกที่มาของการแต่งไว้ว่า

"สิทธิ์ประเสริฐล้ำ   เรื่องสุทธิกัมคำรบจบ
บริบอดควรนอบนบ   นำเนื้อความตามพระบาลี" ²

ภาพยำนี 11 สำนบทนี้ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าวรรณกรรมต้นเค้าของวรรณกรรมเรื่องนี้ น่าจะเป็นชาดก เพราะชาดกเป็นแหล่งใหญ่ของเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มิตุคามิตุตชาดก ในนิบาตเล่มที่ 11 เรื่องที่ 473 มีเค้าเรื่องสำคัญตรงกับสุทธิกรรมชาดกคือเรื่องการคบมิตรและชื่ออีกคล้ายคลึงกับที่ปรากฏในภาพยำนี 11 ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาเปรียบเทียบไว้ดังนี้

สิ่งเปรียบเทียบ	สุทธิกรรมชาดก	มิตุคามิตุตชาดก
ลักษณะคำประพันธ์	ภาพยำนี 11 ภาพยัจบัง 16 ภาพยสุรางคนางค์ 28 แต่งตอสลับกันไปตั้งแต่ต้น	ขึ้นต้นด้วยคาถาบาลีสั้นๆ เป็น ตอนๆตามควมร่อยแฉกแปลขยาย ความตั้งแต่ต้นจนจบ

¹สุทธิกรรมชาดก ฉบับนางแดง จาวีสูทร , หน้า 213-214.

สิ่งเปรียบเทียบ	สุทธิกรรมชาดก	มิตฺตามิตฺตชาดก
<p>เนื้อเรื่อง</p> <p>- การคบมิตร</p>	<p>จนจบ สอนเรื่องการคบมิตร การ เลือกคู่ครองและการเลือก ภักษี สุทธิกรรมทดลอง คำสอนของบิดา ด้วยความดี ภายหลังได้เป็นภักษี</p> <p>ไม่ได้จำแนกละเอียดเกี่ยวกับ กับมิตรแท้, มิตรเทียม เช่น "วันหนึ่งเรียกบุตรเข้ามา โลมเล่าเจรรว่า เจ้า- อย่าคบคนพาล"</p> <p>(หน้า 7)</p> <p>"หนึ่งเล่าถาบัณฑิตย์ เป็นศิษย์สงฆ์อารามโค บวชแล้วสึกออกไป แล้วกลับบวชถึงสามถา ..... ถาสึกถึงสามถา อย่าได้คบมาเป็นมิตร"</p> <p>(หน้า 40)</p> <p>"เป็นศิษย์จารย์ครู ถึงสามแห่งแล้ววนนิค อย่าเอามาเป็นมิตร มันมักทำทุรุชน"</p> <p>(หน้า 40)</p>	<p>การพิจารณามิตรแท้, มิตรเทียม ว่ามีลักษณะอย่างไร อำมาตย์ สอนพระเจ้าพาราณสีเสร็จก็จบ เรื่อง</p> <p>จำแนกบุคคลมิใช่มิตร เป็น 16 ประการ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เห็นผู้อื่นมีรูปร่างคล้ายเพื่อน ก็คิดหรือเห็นเพื่อนที่ดี ไม่ยิ้มแย้ม แจ่มใส ไม่แสดงอาการรื่นเริง 2. เมื่อรับถ้อยคำด้วยกิจสิ่งใดสิ่ง หนึ่งแห่งเพื่อนแล้ว ก็ไม่ยินดีด้วย ถ้อยคำของเพื่อน 3. ไม่ให้จักขุแก่เพื่อนคือเพื่อน แลดูตัวๆก็ไม่แลดูเพื่อน 4. เพื่อนเจรรจาสิ่งใดแล้วก็กล่าว เป็นคำยอนให้กลับเป็นศัตรู 5. ถ้าผู้ใดเป็นศัตรูของเพื่อนแล้ว ก็คบด้วยผู้นั้น 6. ถ้าผู้ใดเป็นมิตรของเพื่อนแล้วก็ ไม่สมาคมคบหาด้วยผู้นั้น 7. ถ้าได้เห็นโคพึงบุคคลทั้งหลาย ข เขาสรรเสริญเพื่อนกันแล้วก็ห้ามเขา

ชื่อเรื่อง/หัวข้อ	สุทธิกรรมชาดก	มิตฺตานิฏฺฐชาดก
<p>ตัวละคร สำคัญ</p>	<p>สุทธิกรรมสอนพระเจ้า- พรหมทัต</p> <p>1. พิจารณาเรื่องต่างๆ ให้อบ คอบจึงคัดสินใจลงไป</p> <p>2. คีลทา</p> <p>นอกจากนี้ก็มีหลักการ เลือก คู่ครองและการ เลือกกษัตริย์</p> <p>พระเจ้าพรหมทัต กฏมพีปิตาสุทธิกรรม สุทธิกรรม (พระโพธิสัตว์)</p>	<p>8. ถ้าใจเห็นใจหวังเขาคำ เพื่อนกับใจแล้วก็ชอบใจสรรเสริญ</p> <p>9. ความดีของหัวใจไม่บอกแก่ เพื่อน</p> <p>10. รู้ความลับของเพื่อนแล้ว ก็ไม่ช่วยปิดบัง</p> <p>11. เห็นเพื่อนทำงานการสิ่ง ใดก็ไม่สรรเสริญว่าดีงาม</p> <p>12. ถึงรู้ว่าเพื่อนมีปัญญาที่ไม่ สรรเสริญปัญญาเพื่อน</p> <p>13. เห็นเพื่อนกันมีความนิย หายบ้างเกิดแล้วก็มีคามยินดี</p> <p>14. ได้เห็นหรือได้ฟังว่า เพื่อนมีความเจริญด้วยลาภยศ ก็ไม่มีคามยินดี</p> <p>15. ได้โภชนาหารอันมีรส อร่อยก็ไม่มีสทิระลึกถึงเพื่อนว่า เราจะให้สิ่งนี้แก่เพื่อน</p> <p>มิตฺต 16 ประการ ทรง ข้ามกับมิชฺฌมิตฺต</p> <p>พระเจ้าพรหมทัต อำมาตย์มณีพิต (พระโพธิสัตว์) กลุ่มอำมาตย์</p>

สิ่งเปรียบเทียบ	สุทธิกรรมชาดก	มิตฺตคามิตฺตชาดก
สถานที่คำเป็นเรื่อง สโมธาน	จิตฺยเอก(ชายสามโบสถ์) หญิงสามชั่ว หงส์พระเจ้าพรหมทัต กรุงพาราณสี, กรุงคักกิลลา สุทธิกรรมคือพระโพธิสัตว์ พระเจ้าพรหมทัตไม่โลกดาว ถึง	กรุงพาราณสี อำมาตย์บัณฑิตคือพระโพธิ สัตว์ พระเจ้าพรหมทัตคือ พระอานนท์

นิยะคา สาริกภูติ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสุทธิกรรมชาดก และได้แสดงผลการวิจัยไว้ว่า "เรื่องสุทธิกรรมชาดกก็เป็นเรื่องเดียวกับทุกขมานิกชาดกในปัญญาสชาดก การที่เรียกชื่อขึ้นมาเป็นเช่นนี้ เข้าใจว่าคงจะเกิดขึ้นมาช้านานแล้ว เพราะต้นฉบับโบราณของชาดกเรื่องนี้ บางฉบับใช้ว่าสุทธิกรรมชาดกหรือสุทธิกรรมชาดก"¹

สุทธิกรรมชาดกที่นิยะคา สาริกภูติ ได้แสดงผลการวิจัยไว้ว่าเป็นเรื่องเดียวกันกับทุกขมานิกชาดกในปัญญาสชาดกนี้เป็นสุทธิกรรมชาดกที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติตั้งที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในหน้า 21-22 และการศึกษาเปรียบเทียบยังไม่ละเอียด ผู้วิจัยได้ตรวจสอบสุทธิกรรมชาดกฉบับภาคใต้กับ ทุกขมานิกชาดก เรื่องที่ 13 ในปัญญาสชาดกปรากฏว่าเนื้อเรื่องเหมือนกัน ต่างกันที่ลักษณะคำประพันธ์ สุทธิกรรมชาดกแต่งด้วยคำพยส่วนทุกขมานิกชาดกแต่งด้วยร้อยแก้วมีบาสนำหน้าเป็นตอนๆ อีกอย่างหนึ่งที่ต่างกันคือสุทธิกรรมชาดกเริ่มคำเป็นเรื่องโดยมีบทไหว้ครูนำหน้า มีคำกล่าวถึง

"นิยะคา สาริกภูติ " ปัญญาสชาดก : อธิพจน์ที่ตีพิมพ์โดยกรมวรรณกรรมของไทย" วิทยาลัยปริญาคุณุ์บัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. หน้า 254.

ว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสเล่าอดีตนิทานในภิกษุทั้งหลายฟังอย่างใน ทุกัมมานิกชาดก เพื่อชี้ให้เห็นว่าเรื่องทั้งสองนี้มีสิ่งที่เหมือนกันเป็นส่วนมากผู้วิจัยจึงพิจารณาเปรียบเทียบไว้ดังนี้

สิ่งที่เปรียบเทียบ	ทุกัมมานิกชาดก	สุทธิกรรมชาดก
ลักษณะคำประพันธ์	ขึ้นต้นด้วยคาถาบาลีสั้นๆ ในแต่ละตอน ตามด้วย รอยแก้ว แต่งในลักษณะนี้ ตลอดทั้งเรื่อง	กาพย์ยานี 11, กาพย์ฉบัง 16 และกาพย์สุรางคนางค์ 28
สถานที่ดำเนินเรื่อง	พาราณสี , ตักศิลา	พาราณสี , ตักศิลา
กษัตริย์พาราณสี	พระเจ้าพรหมทัต พระเจ้าอุระราช โอรสพระเจ้าอุระราช	พระเจ้าพรหมทัต ไม่มี ไม่มี
กษัตริย์ตักศิลา	สิ้นพระชนม์เหลือแต่พระ- ราชธิดา	เหมือนกัน
การเริ่มเรื่อง	กล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสด็จ ไปประทับในที่ประชุมสงฆ์ หมู่สงฆ์ทูลอาราธนาให้ เล่าถึงความทุกข์ยากและ ความออกกัณฑ์ในอดีตชาติ	ไม่มีการ เริ่มต้นโดยพระภิกษุสงฆ์ ทูลอาราธนาแต่เริ่มด้วยบทไหว้ครู
เนื้อเรื่องสำคัญ	พระพุทธองค์ทรงเล่า ถึงความออกกัณฑ์และความ ทุกข์ยากในอดีตชาติ ได้ เกิดเป็นบุตรชายกุ่มพี โต ขึ้นบิดาสอนว่า หญิงสามตัว	สุทธิกรรมเกิดเป็นบุตรชายกุ่มพี โตขึ้นคบเพื่อนไม่เลือกหน้า กอนสิ้น ชีวิตบิดาสอนไว้ว่า อย่าเอาหญิง หมายสามตัวเป็นภรรยา ควรหา ที่สาวจรตักิริยาดีหรือหญิงหม้ายแท้

สิ่งเปรียบเทียบ	ทักขิณิกชาดก	สุทธกัณฐชาดก
<p>เรื่องย่อ</p> <p>- สุทธกัณฐ</p> <p>ทดลอง</p>	<p>อย่าเอามาเป็นภรรยา บรูษ บวชแล้วสึกสามหนอย่าคบเป็น เพื่อน พระราชาที่ไมทรงวิ- จารณ์ ทำอะไรมักง่ายอย่าอยู่ ในอาณาจักร เมื่อบิดาสิ้นชีพ สุทธกัณฐก็ทดลองคำสอนทั้ง สามประการนี้ โดยหาหญิง สามตัวมาเป็นภรรยา คบชาย บวชแล้วสามหนและลักหงส์พระ เจ้าพาราณสี ในที่สุดได้ประ- จักษ์ความจริงดังคำบิดาสอนจึง เดินทางออกจากเมืองพาราณสี จนราชรถมา เกยในขณะที่นอน หลับอยู่ที่โคนไม้ ได้ครองกรุง ตักศิลา ประชาชนได้รับความ ร่มเย็นเป็นสุขทรงบริจาคตาน เป็นเมืองนิจ จบด้วยบทสโม- ชานตัวละครกลับชาติเป็นบุคคล สมัยพระพุทธเจ้า</p> <p>ทักขิณิก ทาภรรยาสาม ตัวหา คบเพื่อนที่บวชแล้วสาม หนและลักหงส์พระ เจ้าพาราณสี เพื่อทดลองบุคคลทั้งสามพวก</p>	<p>อย่าคบชายสามโบสถ์(บวชแล้ว สามครั้ง) อย่าคบศิษย์รายครู เมืองใดมีเจ้าเมืองสององค์หรือ ชาติความเที่ยงธรรมอย่าได้อยู่ ในราชอาณาจักร สุทธกัณฐนำ คำสอนทั้งหมดนี้ไปทดลอง ใน ที่สุดประจักษ์ความจริงดังคำบิดา หลังจากตั้งสอนพระเจ้าพรหมทัต แห่งเมืองพาราณสีแล้วก็เดินทาง ออกจากเมืองไปจนราชรถเกย ได้เป็นกษัตริย์ครองกรุงตักศิลา ปกครองประชาชนอยู่ร่วมกัน ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขและ ทรงบริจาคตานเป็นเมืองนิจ จบด้วยบทสโมชาน</p> <p>สุทธกัณฐได้หญิงสามตัวมา เป็นภรรยา คบเพื่อนที่บวชแล้ว สามครั้งและศิษย์รายครู และ ลักหงส์พระ เจ้าพรหมทัต</p>

สิ่งเปรียบเทียบ	ทักขิณิกชาดก	สุตติกกรมชาดก
<p>-ประตุเมืองสี่ทิศ</p>	<p>ภรรยาสามตัวหยาบอกความ ดับแก่อำมาตย์ของพระเจ้าพ ราวสี่เพราะอยากได้ทองเป็น รางวัล เมื่อทักขิณิกถูกจับ ตัวไปหญิงสามตัวก็อยู่กับอย่าง เปิดเผยกับชายสามโบสถ์ ท ักขิณิกถูกพระเจ้าพราวสี่สั่ง ประหารชีวิตในคินันั้น โดยไม ้มีการพิจารณาไต่สวนแต่ประ การใด</p> <p>นายประตุไม่ยอมเปิดประตุ ให้นำทักขิณิกออกไปประหาร ควยเห็นว่าผิดโบราณประเพณี แล้วเล่านิทานเป็นอุทาหรณ์</p> <p>-ประตุที่ 1 (ไม่บอกชื่อ) เล่าเรื่องสามีภรรยาที่พึ่งพอน ที่ชั่วอสังข์แต่ถูกสามีภรรยาคนนี้ ตายเพราะเข้าใจผิดว่ากัตุล ุคนถึงตาย ความจริงงูเหา เป็นสัตว์ตัวเหคุ พึ่งพอนตาย เปลาเพราะสามีภรรยาคน ีชาดการพิจารณา</p>	<p>ร้อนไว้แล้วชื่อโกมาตัวหนึ่งให้ภรรยา แกลงบอกว่า เป็นหงส์ของพระเจ้าพ ราวสี่คนได้ลักมา ภายหลังหญิงสาม ัวบอกเรื่องนี้แก่ชายสามโบสถ์และ วมคิดกันบอทหาร เพื่อหวังทอง เป็น รางวัล สุตติกกรมจึงถูกจับ พระ ้เจ้าพราวสี่สั่งประหารชีวิตในคิน ัน โดยมิได้พิจารณาไต่สวนเรื่อง ราวแต่ประการใด</p> <p>นายประตุเมืองทั้งสี่ไม่ยอมเปิด ประตุให้นำสุตติกกรมออกไปประ หารควยเห็นว่าผิดโบราณประเพณี แล้วเล่านิทานเป็นอุทาหรณ์</p> <p>-ประตุที่ 1 บุรพา(บอกไว้ใน ประตุที่ 2) "นายประตุว่าผิดทวง ุที ฆาคนอย่างนี้ ผิดอย่างกษัตริย์ อกก่อน" 1 เล่าเรื่องสามีภรรยา ึ่งพึ่งพอนที่ชั่วอสังข์ พึ่งพอนช่วย ่เลี้ยงดูลูกเมื่อสองสามีภรรยาไป ำนา กลับถึงบ้านเห็นลูกนอนตาย ู่เข้าใจว่าพึ่งพอนกัคจึงเอาไม้ตี พึ่งพอนถึงตาย ความจริงลูกชวา</p>

สิ่งเปรียบเทียบ	ทุกัมมานิกชาดก	สุทธนิกรมชาดก
	<p>-ประทุที่ 2 ทักขิม เลา เรื่องพรานนกกับนกเหยี่ยวผู้ รักและไว้อาลัยต่อกัน เรื่องว่า นกเหยี่ยวเห็นงูพิษกำลังจะฉก กัดพรานนกซึ่งกมลงคืบนำใน สระจึงเอาปีกคืบนำให้นายงูตัว พรานนกโมโหตีเหยี่ยวถึงตาย จึงถูกงูพิษฉกกัดคาบออก</p> <p>-ประทุที่ 3 บัจฉิมทิศ เลา เรื่องราชาติดกับสุนัขที่กัดคืบ บุรุษผู้โกรธแค้นราชาธิศา เอา หลาวแทงพระธิดาลิ้นพระขนม ที่ขอบสระสร้ง สุนัขคาบเครื่อง ทรงไปถวายกษัตริย์ผู้เป็นพระ- ธิดา กษัตริย์เข้าพระทัยว่า สุนัขกัดราชาธิดาลิ้นพระขนม จึง ฆ่าสุนัขนั้นโดยมิได้พิจารณา</p> <p>-ประทุที่ 4 นิสอดธ นาย ประตุ เลา เรื่องบุรุษสองสหาย</p>	<p>ตายเพราะงูเห่ากัด ฟังพอน ตายเพราะชวานาชาดการพิจารณา -ประทุที่ 2 ทักขิม เลา เรื่องพระราชธิดาพระเจ้าพรหม- หัตกับสุนัขที่ชื่อสัทย์ กล่าวถึงอา- มาตย์เอาหลาวไปปักไว้ในสระ สร้งหวังปลงพระขนมพระธิดาสุนัข วิ่งขวางหน้าพระธิดาและกึ่งงูพิษ ไว้มิให้เสด็จกระโจนลงสระ พระ เจ้าพรหมที่ทัพโรอเข้าพระทัยว่า สุนัขกัดพระธิดาจึงสั่งให้ฆ่าเสีย พระธิดากระโจนลงสระสร้งถูก หลาวเสียบพระอระดัมพระขนม</p> <p>-ประทุที่ 3 บัจฉิมทิศ เลา เรื่องกษัตริย์กับโจร กล่าวถึงพระเจ้า กาศิกราชาสั่งทหารให้เอาสุนัขไป เสียบประจานด้วยเข้าพระทัยว่า เป็นโจรลักทรัพย์ ความจริงสุนัข ได้เป็นโจร ที่ทรัพย์ขามานไปอยู่ ใต้ถุนเพราะโจรเอาไปซ่อนไว้ ภายหลังพระชนม์ดับโจรและพระ- เจ้ากาศิกราชา</p> <p>-ประทุที่ 4 อุดรทิศ เลา เรื่องมเหสีท้าวเมธีราชกับพระ-</p>

สิ่งเปรียบเทียบ	ทุกัมมานิกชาดก	สุตติกกรรมชาดก
	<p>สหายที่ 1 ให้สุนัขแก่สหายคน เจ้าของใหม่ทำเครื่องประดับ คอให้สุนัข สุนัขก็ใจจึงรีบวิ่งไป บอกเจ้านายเก่า เจ้านายเก่า เห็น คิดว่าสุนัขขโมยทรัพย์ของ สหายคน จึงฆ่าสุนัขโดยมิได้ไต่ ถามสหายเจ้าของคนใหม่ สุนัข ตายเพราะขาดการพิจารณา</p>	<p>พี่เลี้ยงของพระสวามีว่า เมื่อท้าวมีท- ราชประพาสป่าพระองค์มอมเมืองให้ พระพี่เลี้ยงดูแล พระมเหสีปรารภนา จะทำชู้กับพระพี่เลี้ยงแต่พระพี่เลี้ยงไม่ สนองตอบ พระนางจึงแกล้งชวนกันและ ฉีกพัศตราภรณ์ เมื่อพระสวามีกลับมา ก็ฟ้องว่าพระพี่เลี้ยงปลุกปล้ำขึ้นพระทัย ท้าวมีทราชจึงตั้งประหารพระพี่เลี้ยง โดยมิได้สอบสวน ต่อมาท้าวมีทราช ประพาสป่าอีก มเหสีทำชู้กับพราหมณ์ ที่พระสวามีให้รักษา เมืองสมความ ปรารถนา ครั้นพระสวามีเสด็จกลับ ก็ร่วมกันวางแผนเอายาพิษใส่ในพระ กระยาหาร ท้าวมีทราชเสวยเข้าไป จึงสิ้นพระชนม์ นี่ก็เพราะไม่พิจารณา</p>
<p>-สุตติกกรรม สอนพระเจ้า พรหมทัต</p>	<p>-บุคคลใดประทุษร้ายต่อเพื่อน บุคคลเช่นนั้นไม่ควรคบ เป็น เพื่อน -แม่หญิงผู้ใดมีตัวสามคนแล้ว หญิงนั้นไม่ควรเอาเป็นภรรยา -บุคคลผู้ล่ออำนาจธรรม... บุคคลผู้นั้นขอมเสื่อมเสียจาก ยศศักดิ์ -การสมาคมด้วยสัตว์บุรุษเป็น</p>	<p>สุตติกกรรมมูลค่าสอนของบิดาต่อ พระเจ้าพรหมทัตว่า -กษัตริย์เมืองใดเที่ยงธรรมควร อาศัยอยู่ในอาณาเขต แต่กษัตริย์เมือง ใดไม่เที่ยงธรรมไม่ควรอาศัยอยู่ใน เมืองนั้น -หญิง 5 พวก หญิงสาว หญิงแสร้ง หญิงแหม หญิงหมาย และหญิงสามนิ้ว -เพื่อนไม่ควรคบ พิศัยลึกตามที่ ศิษย์</p>

สิ่งเปรียบเทียบ	ทักขิณิกชาดก	สุตติกรรมชาดก
แนวเรื่อง	<p>คุณสูงสุดตั้งอยู่ฝ่ายข้าง เจริญ -บุตรเหล่าใดไม่เลี้ยงบิดา มารดาที่ตนจำต้องเลี้ยงบุตร เหล่านั้นไม่นับว่า เป็นบุตรเลย</p> <p>การคบคนไม่ดีจะทำให้ได้ รับความเดือดร้อน ผู้สร้าง ความดีจะได้รับความดีตอบ สนองในที่สุด</p>	<p>รายครุมีถึงสามอาจารย์ -ยากสองประการ ยากทรัพย์ และยากใจ -ศีลห้าและโทษทัณฑ์อยู่ประพฤติก ผิดได้รับเมื่อสิ้นชีวิต เหมือนกัน</p>
การจบเรื่อง	<p>จบด้วยบทสโมชาน</p> <p>1. บิดาของทักขิณิกคือพระ สุทโชนะ</p> <p>2. มารดาชื่อพระมหามายา</p> <p>3. บุรุษผู้ประทุษร้ายมิตรใน กาลนั้นกลับชาติมาคือเวททัต</p> <p>4. ภรรยาผู้ศีลในกาลนั้นคือ นางจิญจมาวิกา</p> <p>5. นายประทุศีลคนในกาลนั้นกลับ ชาติมาคือพระอชุตังคเถระ</p> <p>6. บริษัททั้งหลายในกาลนั้น กลับชาติมาคือพุทธบริษัท</p> <p>7. ทักขิณิกกราชในกาลนั้น กลับชาติมาคือพระโลกนาถตถ คต</p>	<p>จบด้วยบทสโมชาน</p> <p>1. ทททาในกาลนั้น จุดพล้นคืออภิมุข สุทโชนินฤบาล ฉานพิณพกบิลพัสดุ รพบุรี</p> <p>2. นางนาฏราชธิดา กลับชาติมาคือ- พระศรี รีมหามายามี ลักษณะเลิศประ- เสริฐนาง</p> <p>3. ทิวยเอกทัวารันถล่ำ ลงมาคือ๑.. เวททัต</p> <p>4. หญิงหม้ายหลายชั่วพญา คือนางจิญ- จมาวิกาอัน เคืองซัก</p> <p>5. นายประทุศแลเพศธมมาต ในชาติ- นั้นครันวอควาย คือสาวกทั้งหลาย ผู้เป็นครูแห่งศรีโลกย์</p> <p>6. ไมกลาวถึง</p>

สิ่งเปรียบเทียบ	ทุกัณณิกชาดก	สุตฺธิกรรมาดก
		7. ส่วนพระโพธิสัตว์ รมสมบัติในเมืองสวรรค์ จุตินมาพัตัน คือพระสัมมาสัมพุทธโ 8. ฝ่ายอัครมเหสี ผู้รวมสุขเกษมฉัตร แห่งองค์พระทรงธรรม อันครองศักดิ์ลา ครันปวัตินชาติเกิด คือยศโสธรกัถย ¹

การเปรียบเทียบดังกล่าวข้างต้นนี้ผู้วิจัยนำต้นฉบับของทั้งสองเรื่องมาพิจารณา จาก
 การเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า ทุกัณณิกชาดกในปัญญาสชาดกกับสุตฺธิกรรมาดกมีสิ่ง
 เหมือนกันเกือบทุกประการ มีต่างกันออกไปบ้างในข้อปลีกย่อย เช่น บทประพันธ์ที่ใช้
 แต่ง การเริ่มต้น ตัวละคร และนิทานแทรก เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ทำให้มั่นใจว่า
 วรรณกรรมพุทธศาสนา เรื่องสุตฺธิกรรมาดกฉบับภาคใต้ได้เค้าเรื่องสำคัญจากทุกัณณิก
 ชาดก เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือดินแดนภาคใต้มีต้นฉบับวรรณกรรมเรื่องนี้แพร่
 หลายได้แก่ สงขลา นครศรีธรรมราช และพัทลุง เป็นบริเวณที่พระพุทธศาสนาเจริญ
 รุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีตกาลก่อนที่จะตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อเป็นเช่นนี้พระ-
 ภิกษุสงฆ์คงได้ศึกษาหนังสือปัญญาสชาดกด้วยแม้ว่าจะเป็นชาดกนอกนิบาตก็ตาม โดย
 เฉพาะอย่างยิ่งมีการสันนิษฐานว่าผู้แต่งสุตฺธิกรรมาดก เป็นพระภิกษุ เว้นกันตั้งนั้นการ
 สร้างสรรค์วรรณกรรมใหม่โดยเอาต้นเค้าหรือเลียนแบบวรรณกรรมเก่าซึ่งเป็นที่นิยม
 ย่อมมีขึ้นได้ เช่นเดียวกับที่นิราศรินทร์เดินตามรอยกำสรวลศรีปราชญ์

การเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสุตฺธิกรรมาดกมีต้นเค้าจากมิตตานิเทศ-
 ชาดกและปัญญาสชาดก จากที่ได้นำมาพิจารณาเปรียบเทียบไว้ทั้งหมดใคร่ขอสรุปคือ
 สุตฺธิกรรมาดกได้เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการคบมิตรจาก มิตตานิเทศชาดก และได้เนื้อ
 เรื่องสำคัญและเรื่องย่อยจากเรื่องที่ 13 ทุกัณณิกชาดก ใน ปัญญาสชาดก

¹สุตฺธิกรรมาดก ฉบับนางแดง จาวีสตร .หน้า 211-212.